

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammatice.) Pauli Næoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Pars Capitis Altera. De Dominio, Juris altera specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

pescens tantum, & castigans: quæ illis integra manet, etiam imperio constituto.

PARS CAPITIS ALTERA.

De Dominio, Juris altera specie.

HActenus de Potestate. Sequitur verò species altera Juris, nempe *Dominium*. Quod *plenum* perfectumquè tum demum *Quod si est; cum habetur Jus ad rem: possessio plenum rei: & denique usus: minùs plenum; dum dominio, aliquid ex istis deest. Porro ostensum est supra, fat puto evidenter: communitatem rerum, etsi Charitati apprimè convenientem, non potuisse tamen, corrupto statu generis humani, commodè retineri: necessariumquè fuisse, proprietatem inducere. Etsi enim hæc, communionem societatis, distrahere facilè potest; admittenda Eius necessitas tamen fuit, ob insufficientiam rerum: cui curâ & industriâ subvenire, necesse erat: ea verò nunquam diligens, nisi propriæ utilitatis causa, fuisset: Nisi itaque Dominium & Ratione proprietas sibi consulens foret; indigentia introdu- & insufficientia major existeret: exinde et a. verò occasio discordiæ, per vim, sibi necessaria & pauca, quæ suapte proveniunt, rapiantis. Ita ratio ipsa naturalis, suavit: & exegit proprietatem. Eandem verò adeo Et à Deo Deus approbavit: ut non modò surripere, probata, sed concupiscere etiam rem alienam venter.*

Jus si modum prescribit tuerit. Quidquid verò proprietati inest, ad Charitatem seu societatem retinendam incommodi; id reparat corrigitquè *Jus: prescribens modum quo Acquirantur; Habeantur; & demum Destinant Dominia.* De tribus ergo hisce dicendum est singillatim.

Primum in acquirendo. Acquiritur Dominium, primùm occupatione eorum, quæ non sunt occupata. Estquè licita talis occupatio, ob datum nobis à Deo Jus, in res omnes inferioris hu-

Per occupationem non occupatorum.

jus mundi, quas subjecit potestati nostræ, Quisque igitur, eas occupare, & ad usum suum convertere, licitè & jure potest. Si autem, quæ primus quispiam occupavit, jure acquisivit; & possedit; profectò ea illi eripere alter, nisi injuriâ, non poterit. Illicita ergo erit acquisitio rei, semel

Quod fit, contactu seu apprehensione.

occupatæ: ac possessæ. Occupationis verò ejusmodi, ratio & modus est, ut quod acquirere velis, corpore contingas. Res quidem, quæ loco moveri possunt, manu apprehendendo: terram verò pedibus adeundo: vel limite signando. Unde patet: solo animi actu, aut verbis, occupationem non fieri. Sed infrequens jam est modus hic acquirendi: cùm vix

Domino carentia.

adempta inveniuntur. Nam & loca, si quæ sint inhabitata; ut montes, sylvæ, campi, à territoriis adfatis, ut plurimum usurpantur: & captura ferarum, legibus sæpe,

sæpe, usque non illicitis vetatur: & thesaurus, ab immemorabili tempore defossus, sæpius per leges non inventori cedit, sed Domino loci.

Sequitur igitur alter acquirendi modus, nempe *successio: seu hæreditas*. Quam natura seu recta ratio, mos gentium, & paginæ sacræ authoritas, assignat soboli: post fata parentum. Convenientissimum enim est: ut à quorum propagatione, & genitura, corpus nacti sumus; ab iis etiam, quæ ei sunt sustentando, nempe *Dominium rerum, nanciscamur*. Ubi autem proles deest, eâdem ratione, citima quoque adgnatio cognatioquè loco ejus erit. Cæterùm de successione ejus, qui & prole, & cognatis certis, notisque careat; intestatusquè decedat; infra dicam.

Alter modus acquirendi, hæreditas.

Tertius modus acquirendi est, à *translatione Domini*, ab eo, qui plenum ejus, & à nullo dependens, habet. Inest enim facultas alienandi pleno dominio: adeo; ut hæc potissima sit nota proprietatis; posse, quod meum sit, jure transferre in alium. Translatio verò ista Juris; *Id est;* aut gratuita est; in *donatione*: aut accepto rei pretio; in *venditione*: aut re vel officio; in *commutatione*. In omnibus istis dantis & acceptantis voluntas exprimi debet: externis, & quo magis irrevocabilis sit, manentibus signis. Et compos ratio-

Tertius translatio Domini.

Id est; donatione, venditione, commutatione.

G nis

nis sit oportet, qui Dominium transfert: suæque spontis ac potestatis.

*Acquisi-
tio per te-
stamentū
& lega-
tum.*

Sed adeo hominibus rerum suarum libera placuit dispositio; ut eam ultra vitam quoque extendere voluerint: concessio nempe & condito *testamento*. Quod ita potest describi: *ut sit; ultimæ voluntatis, de rebus morte derelictis dispositio ac testimonium: post mortem demum valiturum*: ante eam verò, possessionem & usum rei legata, non eripiens: & testandi aliter, liberam relinquens potestatem. Datum hoc videtur, consensu gentium, velut remedio mortalitatis: cum (ut Lipsius dixit bene) *solatium fati sit; voluntas ultra futurum*. Consensu, inquam, gentium valuit: ut prout quisque rem suam legasset; ita jus esset. Alioqui natura dicitur, nos nihil ultra mortem posse.

*Ex jure
gentium.*

*Acquisi-
tio jure
belli.*

*Quæ non
iniqua o-
stenditur.*

Itaque miror: id inter acquisitiones, quæ jure gentium fiunt non poni primo loco. Cum magis ad illud referri possit, quàm aquisitio; quæ fit jure belli. Ea enim naturali etiam nititur æquitate. Nam dum damnum vel injuriam repeto; aut vindico justo bello; facio id, non modo magnâ rerum jacturâ, sed etiam vitæ periculo: quod inestimabile est. Qui igitur, ad tam extrema me adegit; is profectò obnoxium se fecit, gravissimæ, quæ potest esse, vindicationis. Præfer-
tim,

tim, si aucta sit, post facto, & progres-
 fu belli, injuria. Tum inquam, Jus mi-
 hi confert victoria, in ipsam vitam hostis:
 non modò in res ejus: quæ sanè vitâ longè
 sunt minores. Licitè ergo, illas acqui-
 rere possum justo bello: quod ut natu-
 rali non repugnat juri; ita & ejus mode-
 rati effectus.

Habendi Dominii *modus, & Jus, se-* *Modus*
 quitur. In hoc primum est; *securitas pos-* *habendi*
sidendi: quæ nisi omni ratione cauta esset; *Dominii.*
 non posset constare proprietas: infirmum
 foret dominium: gravis ejus custodia.
 Ergo, talis videtur fuisse consensus, pro- *Possessio-*
 prietatem incipientium; tale, ut dixi, *nis securi-*
 præceptum divinum; ut non modò nefas *tas.*
 esset, rem alienam concupiscere; surri-
 pere; retinere; sed etiam non indicare
 surreptam: & non efficere, quod fieri
 potest, ut in ejus, cujus est, perveniat
 potestatem. Eòdem quoquè pertinet: re- *Ejus vio-*
 stitutio fructus & commodi accepti, ex *lata resti-*
 usu rei alienæ. Eòdem refertur, reparatio *tutio ac*
 & refusio damni: culpâ dati: per quam *refusio.*
 Jus habendi violatur: dum possessor, per
 eam, minus suo, habet.

Alterum Jus habendi Dominii, est *Liberè u-*
Facultas utendi. Idquè partim *rem consu-* *tendi fa-*
mendo: partim *fructum ex eâ capiendo.* *cultas.*
 Uterquè usus, pleno competit Dominio.
 ita tamen; ut *abusus* societati noxii meritò

Sed non vetentur abutendi in usura. Inter quos eminent *usura seu potius fœnus*: quod ex illicito fructu pecuniæ percipitur: si nempe illa, infructifera seu ociosa sit: id est, si neque negotiationi, neque emptioni bonorum fructificantium, nequè ulli industriæ seruiat: sed *Ejus iniquitas.* deposita tantùm seruetur. Talis si mutuò datur; non est cur fructum adferat: imò iniquum: ut cùm ipsa sit sterilis, ex indigentia proximi, lucrum extorqueat. Nisi fortè ratione periculi, aliquid sit licitum, *Viti & aliorum abusuum.* exposcere. Ad abusum quoque pertinet: rerum, quæ præsertim ad victum, avara detentio: idquè ut ingravescat annona. Deinde iniqua venditio, pretium ex penuriâ nimum augens, & avidè lucrum captans. Denique quidquid est inhonesti & sordidi quæstus. Tertiò ad Jus habendi refertur alienationis potestas: sed de hac dictum supra est.

Porro etsi tam accuratè cautum sit Proprietati & Dominio: tamen non penitus extinctam communitatem, eamquè certis *Ut vitam serues.* casibus redire; Primùm exinde apparet: quòd *in extrema necessitate, ut vitam conservem, uti re aliena extra controversiam liceat.* Cum hac tamen cautione; ne plus sumam, quàm necesse sit: nec si pari necessitate Dominus tenetur: & denique: cum onere refusionis damni, vel restitutionis, dum fieri poterit. Deinde, *Civitatati*

tati uti licet rebus privatorum, ob eminentis *Idem fas*
 Dominium, & salutis communis causâ. *& Civi-*
 Quamquam & hinc à Concivibus debetur *tati,*
 refugio: ut æqualitas onerum sustinendo-
 rum fervetur. Postremò, & ea commu- *Prohibe-*
 nia esse debent: quæ sine damno, onere, *re usum*
 & molestiâ sunt, dantis, aut permittentis: *quorum-*
 accipienti verò necessaria. Ut ignem, *dam ne-*
 aquam profluentem, non prohibere: per- *fas.*
 mittere transeundi imò & morandi, in-
 noxiam facultatem: emendi rem necessa-
 riam ab eo, qui ejus copiam exuberantem
 habeat. Et quæ talia solent afferri.

Restat explicandum, quomodo *desi-*
 nat Dominium. Desinit autem: aut *sublato* *dominia*
 Dominio: aut *prescriptione rei derelictæ.* *sublato*
 Domino è vivis sublato, qui nullam pro- *domino.*
 lem, reliquit; nec ullam Cognationem; *Prolem*
 nec ulli debet quidpiam aut tenetur; nec *non ha-*
 denique condidit testamentum; naturali- *bente &*
 ter res redeunt in eum statum; ac si non *intestato.*
 essent occupatæ. Nisi igitur lex Civilis
 aliter constituerit, erunt primò occupan-
 tis. Cæterùm adeo stabilitâ rerum suarum *Hereditas*
 dispositione, ut etiam ultra fata protenda- *talium*
 tur, conveniens admodum erit, exquire- *vel occu-*
 re conjecturas ultimæ voluntatis, easquè *pantis.*
 prout æquitas suadet, adimplere. Si verò
 improlis quidem, & sine Consanguineis, *Vel credi-*
 & intestatus decedat: relinquat tamen fa- *torum.*
 miliam, & debeat, ac teneatur; tum

Creditoribus & obligationi imprimis erit satisfaciendum: servi ad libertatem redibunt: operis merces danda erit. Et sunt:

Vel famulitii.

qui inter familiares dividendam Hereditatem censent: cum famuli sterilibus ἀλογίᾳ esse loco liberorum putentur.

alogiā carent.

Alter modus Domini Desinentis, est à prescriptione & re derelicta. Derelictio fit: Desinunt dum quis professus est, se rem nolle habere, deinde in censu rerum suarum, dum eam facto præscripti abjecit: dum uti noluit: & utentem non zione & interpellavit: dum sciens præsens, nullâ re dereli- vi aut metu adactus, tacuit: denique amissam recuperare contempsit: spem abjecit: vel, ut recuperaretur; periculo graviore, utpote vitæ, se objicere noluit: quod alter studio acquirendi fecit. Præscriptio verò: dum tempus longum intervenit: & Circumstantias Derelictionis ac incuriæ palam comprobavit. Hæc Dominium transfert, & rei ab alio acquisitionem firmam reddit. Tempus autem Præscriptionis, pro instituto, varium. Longissimum censetur, quod memoriam excedit. Interest verò societati tranquillæ, Præscriptionem introductam esse: idquæ ad Eiusque certa reddenda Dominia: ad lites & contentiones minuendas: ad stimulamandam denique necessitas, rerum suarum curam atque diligentiam.

Tempus præscriptionis pro instituto.

Eiusque necessitas,